Årsopteikninger

I O   1   Fattera ska datum in [illegible] [illegible] [illegible] ucostra
Stava i min adressbok

Kanske kan det en gång i framtiden
intressera en annan person att få veta huru [illegible]
hur och dess samlingar uppstått samt hela [illegible]
af slottet [illegible] o. dess utförda [illegible]. [illegible] vill jag
med så få ord som möjligt beskrifva allt, men för att göra det
är jag tvungen att i korta ordalag tala om ett [illegible] ur mitt eget lif.
[illegible] da barnet å
Född i Stockholm vid Kornhamnstorg 4. 3 tr upp
där mina föräldrar bodde tills min mor blef
änka. Om somrarna på sommarnöje 1849–1852
nära [illegible] Kastberg, fr. 1852 å stället på
[illegible] del utanför Hornstull
som min far efter några år köpte. Från mina
första lefnadsår minns jag mycket litet blott att jag
en gång blef instängd i en mörk garderob emedan jag
nyfiket mammas lilla svarta [illegible] [illegible] i [illegible]
och ibland lekte med en liten flicka Emma
Beskow hvars föräldrar bodde i en af våningarna

(och en flicka Anna Heurlin f. i April 1843 dotter till Samuel Heurlin, som bodde vid Stora Gråbrödersgatan Nygatan № 36

under oss men som dog liten i [illegible]feber)

Med 6–7 år skickades jag (på en kortare tid i en småbarnsskola hos en Mamsell (hade i sjelfva staden)) men hvars namn jag glömt och med mina kusiner om söndagarna ty det var sed (som bestod af Morgmor, Wilhelmina, [illegible] Farsfaders [illegible]) bruk i familjen och så länge mormor lefde det alternerades, dessa söndagar voro icke vidare roliga, ungefär kl. 3 åts middag en stund efteråt togo herrarne sig en promenad, min mor satte sig i ett soffhörn och sof en god stund, mormor lag patience med Annemie eller någon af tanterna och jag lekte med mina jemnåriga kusiner som alla voro pojkar. Omkring kl. 10 kom kusken eller [illegible] hämtade hvar sitt herrskap med en lykta med långt skaft innehållande ett stearinljus (hvarr (föräldrarnas lykta icke mer)) Då jag fyllt 11–12 blefvo dessa söndagar för mig tråkiga ty det roade mig icke mera att slåss leka med mina ostyriga kusiner, jag hade hellre suttit hemma och läst sagor (dockor har aldrig varit min passion)

I
(III)

i Oktober 1852 fick jag en lärarinna fr. C. P. född i Bayern först var det meningen att jag skulle ha en fröken Fanny Herzog från Schweitz hvilken då var som sällskap hos min mors syster Amalia gift med Kammarherre v. Bülow (bosatt på [illegible] i Skåne) men nu stannade hon hos Bülows och skaffade i sitt ställe fr. C. P. som hon kände sedan en [illegible] i barnens fr. C. P. var nog ingen lämplig lärarinna och uppfostrarinna, ty med hennes ankomst som jag så väl minns, var det slut med all min barn och ungdomsglädje, aldrig fick jag mera på kvällen leka med grannbarnen utan stod jag vid vårt staket och såg på huru de andra roade sig, ty hennes ideer om uppfostran voro dem att jag aldrig fick vara med jemnåriga tillsammans och leka jag skulle alltid vara under hennes uppsikt eller för mig sjelf.

En gång hade jag varit ute och gått med min far och hade han då köpt några leksaker åt mig som jag förmodligen tiggt af honom, när vi kommo hem fick jag så mycket bannor af Fröken L. P. att jag [illegible] mig [illegible] illa åt och tiggt min far om sakerna så att jag grät hela dagen och hade [illegible] [illegible] alltid.

mycket lärde jag ej heller hos henne, ty hon hade nog inte själf de erforderliga kunskaperna och gjorde derigenom sin undervisning så [illegible] som möjligt utom dess var jag nog inte något vettgirigt barn och för att öka min flit fick jag hvarje gång jag glömde lägga den minsta småsak på sin plats [illegible] [illegible] [illegible] under [illegible] [illegible]. Oh hvad jag [illegible] väl minnas allt detta pedanteri, men så befordrade jag ock då jag blef gift & själf fick barn att aldrig [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] efter dem — och nog skulle jag sörja för att de fingo en gedigen & grundlig bildning.

Annars är det mig obegripligt att min mor som var ett så klokt fruntimmer i som själf fått en sådan gedigen undervisning ty i hennes föräldrahem fanns en informator för hennes bröder och fick hon följa deras lektioner, tillät fr. C P göra i bestämmelse öfver mig som hon ville men hade jag tro att hon hypnotiserat min mor. Sedan jag blef gift stannade hon i mitt föräldrahem och på ålderdomen tyranniserade hon min mor så att vi mot min mors vilja de sista åren voro tvungna att skilja dem åt.

På det hela var jag ett klent nervöst barn i med det dåvarande uppfostringssättet (att nästan ständigt komma ut i friska luften) men fick hälsotillståndet inte heller bli bättre, som t. ex. om morgonen 1 kopp mjölk i några [illegible] skorpor, kl. 12 smörgås (gemmelt [illegible] smör) med en ostbit middag kl. 2½ [illegible] 3 i 1870 talet. kl. 4 Frukt med

potatis å Välling eller saftsoppa Rospa kött å buljong högst 3 gånger i veckan, torsdag å fredag fläsk å ärtor til kvällen kl. 9. smörgås med litet uppskuret å 1 glas mjölk onsdag å lördag sill å potatis. Jag fick ett glas mjölk å några skifvor torrt bröd tills jag var 12-14 år å fick lägga mig kl. 8. Så var ungefär maten till omkring 1860 då det efter hand blef bättre, å man kunde få färskt smör å färskt kött. Med färskt smör kokades kaffe ända in på 1870 talet. Detta färska smöret fanns inte ändå här, kärnades utan sig fullkomligt [illegible] ut i bytunnor från gröst till vinter kött. Eländigt var det med vattnet, tills vattenledningen kom en bark bar upp vattnet, på ett ok i ämbaren [illegible] å hällde det i en så som stog i köket, detta vattnet hämtade han vid Kornhamnstorgs brygga där det låg fullt med skutor som hällde ut all

orenare fingo vi trottoirer å blefvo husägarne tvungna att hålla rent framför sitt hus, men nu är det ett stort som uppstagit renhållningen och dessutom efter mycket, tämre på gatorna.

smuts de hade i sjön, med detta vattnet kokades diskades å tvättade vi oss, föräldrarna hade fått en pålette till en brunn i kungl. slottet för att där hämta dricksvattnet men misstänker jag att detta vattnet icke var mycket renare ty nog hastades i den mycket orent då hvem som helst kunde gå fritt dessemellan, när jag tänker på detta så förundrar man sig att det inte gick ännu mera farsoter i Stockholm än hvad det gjorde. Och hur såg gatorna den tiden ut, inga trottoirer utan rännsten loppades i högra midt på gatan så kom en vagn blef man alldeles nerstänkt å var tvungen att springa upp på kullerstenen mot husen, gatorna hade naturligtvis endast kullerstena, i gränderna i staden kunde ibland ligga hvar tiks en i gruset. Så var det mycket besvärligt att släpa barnen med i kyrkan om söndagarna, jag gick långa vägen från Kornhamnstorg till Tyska kyrkan, men så är det och mycket besvärligt att ... sitta stilla från 10-1 kl. en lång mässa under den gudstjänsten.—

Min mor hade en sömmerska som satt hvar ok lappade 8 [illegible] hos oss hon fick 12 skilling om dagen det var det vanliga
1854 (tillbragte vi en del af sommaren [illegible] på [illegible] Skåne där min mors yngste bror bodde i arrenderade egendomen af [illegible] han hade 1852. Ytterst enklig och [illegible] om oss
där samlades min mors systrar Albertina o [illegible] [illegible] från Stralsund, hvars man låg med sitt regemente. Därstädes med barn i [illegible] Mathilda gift med Ad. Vetter [illegible] Stockholm och hennes lilla son Adolf, [illegible] hans [illegible] Amelia v. Bülow från [illegible] på [illegible], C. T. var en tid hos mina [illegible] Tyskland och då fick jag vara fri ridit grimla på [illegible] m. s. v. men som hon kom tillbaka var det slut med alla dessa nöjen hon vågat så [illegible] som att se en flicka sitta gränsle på en [illegible] kunde hon ske tåla; efter resan till hemma min far och hemtade oss

i hvar vi
och reste vi da klosemmas med Hoks
vagn till Stockholm. Vi hade 4 hästar i tredd
och forbud, det varo får mig enstiga 8 dagar
flera nätter lågo vi på golfvet med täcken
öfver oss, förmodligen var det ohyra i sängarna
eller fruktade man smitta, detta vet jag icke
säkert, med födan var det också ganska
klent tj vi lefde mest på ägg o kyckl.
sådana resor gjorde min mormor med sina
sju barn o informator under många år
vår o höst, senare åtminstone; jag minns äfven huru
vi Stoks o Wettersons om våren i vagn lindade
Ulricka henne till Firja; min mor har berättadt
huru hon som barn under dessa resor satt o
läste noter som andra barnböcker, hon var
mycket musikalisk o äfven vid 90 år då man
satt i ett annat rum och hörde huru

hennes fingrar gledo öfver tangenterna skulle
man kunnat tro att det var en 30-40 åring
som handskades med pianot. —
En sak vill jag ännu nämna, nämligen då gift kvinna hade rätt att
bli myndig 1858. (Kandidaten Claudelin har på [illegible]
afskrifvit medföljande ur Gerti Linders kvinnofrågan i Sverige 1845–1906) fastän
jag då endast var 13 år kunnas jag denna
händelse så väl, emedan hörde jag den diskuteras
å ansåg man förmodligen att hela samhället
skulle gå under när den stackars omyndiga kvinnan
fick taga hand om sina egna pengar å icke lita
på samvetslösa förmyndare eller bröder göra af med
dem. Då min mor blef gammal sade hon alltid
Gud bevara oss för den gamla goda tiden som
icke hade hon där !
O prinsessan Eugenie berättades då att hon var den
som först begärde bli myndig och att hon gjorde det
för att bygga [illegible]. /

1853 tillbringade vi en del af sommaren å hösten
hos min mors syster Fredrika gift med f. d. Grosshandlaren
Ernst Schlegel. Emedan koleran rasade så svårt
i Stockholm. Egendomen tillhörde min mormor
men Schlegel skötte den, han hade flera år förut gjort
konkurs å då köpte mormor egendomen åt dem
hon tillbragte [illegible] somrarna hos dem med Voigts-
[illegible] äldste son William som hon jämte hade hos sig och
gick i skola i Stockholm tills han 1862 återvände
till föräldrarna. Mormor måtte ha varit ett
duktigt fruntimmer ty hon på sin tid skötte hela bruket själf
[illegible] son Alfreds öfvertog tillsammans [illegible]
med en inspektor, och som man nu beräknade
var hon själf med om allt, och var egendomen köpt med
pengar som hon fått af sina föräldrar. I skötseln af
Hammarskog måtte hon öfver ha lagt sig, ty då vi
voro där 1853 gick hon dagligen [illegible] som en
riktig gammal landtgumma ut på fälten.

1859 låg jag från Januari — Juni på ortopediska Institutet för snedhet. Vid 10–11 års ålder fick jag en sommar på Charlottendal rödsot (jag åt mycket frukt) för detta tillfälle gaf [illegible] Heck som var vår husläkare mig kalomell (jag minns ännu hur Kvicksilfrets små kulor rörde sig i skeden) efter detta svällde min lefver och blef jag allt snedare i ryggen jag började då gå på gymnastiken men när detta efter flera år ej hjälpte skickades jag på institutet en vek som jag ännu tackar min mor för ty jag blef rak, efter halfannat fick jag en spänsäng hem och låg många år hvarje natt inspänd. På Institutet hade jag det trefligt ty der lågo 3 andra flickor med mig, fr. C T tyckte icke om anordningen med den gången seglade min mor.

— början af November

1858 fram tiden af Juni gjorde vi en längre resa
öfver Lübeck, Berlin, Prag, Wien till Schweiz
där vi tillbragte en längre tid i Interlaken
och på hösten vid Genèvesjön (Territet) Huru
mycket nytt såg jag på denna min första längresa
och med hvilken känsla steg jag första gången på
ett Järnvägståg som jag hört talas om men
aldrig förr sett. Jag måtte då utan omedvetet tydligt
om af munter och lyckan ty jag kvolade aldrig
fastän min mor var outtröttlig endast en gång
blef jag ledsen och det var vid färden att se
Schoakbrunnen, men då fick jag ocksa svalta hela
dagen och detta tyckte nog min mage icke om

18

de följande somrarna 1859 – 1864 utdelades
mellan Charlottendal, Gusse & Homberg på det
andra stället om hösten för min fars hälsa
1860 blef jag konfirmerad i tyska kyrkans förs. (af doktor [illegible] Rottbeck) (D)
hvars församling sedan mina morföräldrar hördt
och i hvilken jag som gift förblef ända nu man
vår utlänning ändock hafva vi minst (under 3 generationer) sedan 1814
suttit i samma bänk och hört Guds ord.

(III)

1862 skulle jag börja besöka baler, jag minns ännu väl
den första det var s.k. börsbalen 1 Januari 1862. Då
jag som fört ett så åtstängt lefnadssätt hvarken
kände herrar eller unga flickor satt naturligtvis
nästan hela kvällen utan att få dansa, fastän blef
att jag hade godtid att göra iakttagelser öfver mitt
grannskap; där satte bland öfriga en ung rik af herrarne gouterad
flicka jag såg huru unga herrarne gingo fram å
sade henne alla möjliga artigheter och när de
vändt henne ryggen kunde jag uppfånga ord å miner
som tydde på att de gjorde narr af henne, den
[illegible] lektion lärde mig för hela mitt lif
uppskatta ostuderade artigheter till sitt rätta värde
Den vintern blef det inte många baler men
(emedan mormor dog) men de påföljande
åren var jag på många dans nöjen ungefär 40-50
per vinter, för min fars pengar skull

var jag en uppburen dansdocka, men som
jag aldrig fick gå bort hvarken på mindre eller
större bjudningar utan min mor eller fr. L.P.
och mellan hvarje dans skulle uppsöka mig i deras
grannskap blef jag aldrig intimt bekant med
unga flickorna men så mycket fick jag ändock
veta af dem att ungherrarna satto på natten
i fruarnes palais och tabbserade af hvarje flicka
i staden [illegible] och
som jag absolut inte ville vara någon handelsvara
när det var fråga om giftermål, hade jag ett
starkt misstroende mot alla
artigheter och så snart en herre visade mig
något mera uppmärksamhet var strax miss-
troendet framme. På den tiden var det brukligt
att ungherrarne som blefvo bjudna på bal någon gång på hösten
gjorde besök & då stannade för att dricka te

& äta en smörgås med familjen, jag undrar hvad
ungherrarne nu för tiden skulle säga om man tillmodade dem
något sådant som att sitta flera timmar en hel eftermiddag
en Pappa mamma & döttrar. men så fanns det då
för tiden inte så mycket utelif, ty nu sitter knappt
en Pappa mamma & döttrar själfva hemma en hel
afton minst döttrarna. Så var det äfven bruk att
alla statsråd & ministrar hvarje eller hvarannan
vecka hade en mottagningsdag om hösten för alla
som gjordt visit hos dem ur s.k. societeten.
där dansades & serverades sedan en enkel supé.
Dessutom gåfvo ungherrarne baler på La Croix
& Blåporten för unga flickorna i hvars föräldrahem
de umgingo. Att på gatan & promenera kunde ingen
ung flicka ur god familj göra, den första som gjorde
detta var dåvarande Departementschefen i Postverket Pontus F.T.
Wiraths yngsta dotter Helena (Ellen) som 1867 gifte sig
med godsägare Sven Victor Almgren.

men än klandrades hon ändå med beskedl., så
emedan hon utlåtit sig icke ha frisk luft o motion, skall göra nya fiender
nu för tiden få de gå på konditorier o frukostställen ofta med
unga herrarne till o med följa herrarne hem dem midt
på natten från en bal o mycket annat. En mamma har
nog händer mera med sin dotter, så går det från ena ytterligheten till den andra
Hösten 1864 då vi voro i Homburg der äldre mina
föräldrar gjorde några bekantskaper kom en ung
Schweizare Wille på visit till
oss med ett rekommendationsbref från fr. T. o K. fr Bern-
ferna några flickor jemnårig med mig varit från hösten 1861-hösten 1862 hos
oss, fröken C.P. hade nämligen varit några år lärarinna hos
hennes äldre systrar innan hon kom till oss o då vi 1857 voro
i Schweiz fördes jag med fr. C.P. på några dagar till dem)
han var alltid höflig o belefvad men ej mera,
detta var något helt nytt för mig som var
vand vid smicker o artigheter från herrarnes
sida. sedan han tillbragt 14 dagar i Homburg
och under denna tid rätt mycket varit tillsammans
med oss kom ungefär 1 vecka efter hans afresa
ett bref till min far hvari han friade.

1852 – 1864